

Sygn. akt IV CSK 44/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Jóskowiak

w sprawie z powództwa Z. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 6 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 października 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Z. S. w pozwie skierowanym przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. dochodził początkowo zasądzenia kwoty 43 000 zł.

Następnie, po wydaniu opinii przez biegłego sądowego, pismem z dnia 11 października 2013 r. rozszerzył powództwo do kwoty 84 448,63 zł.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 9 marca 2015 r. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Z. C. kwotę 83 206,88 z odsetkami ustawowymi oraz kwotę 7 317 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w pozostałej części oddalił powództwo i nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w L. od pozwanego kwotę 4 316 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony zawarły umowę ubezpieczenia obowiązkowego budynków (mieszkalnego i gospodarczych) wchodzących w skład należącego do powoda gospodarstwa rolnego, położonego w Z., w okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. W dniach 21 maja 2010 r. i 5 czerwca 2010 r. doszło do zalania budynków powoda na skutek powodzi. W dniu 9 lipca 2010 r. powód zgłosił pozwanej wystąpienie szkody. Pozwana przyznała mu z odszkodowanie w kwocie 47 570,04 zł. Powód wniósł o podwyższenie kwoty odszkodowania. Pozwana nie uwzględniła tego żądania, ale wypłaciła powodowi kwotę 2 761,70 zł z tytułu odpowiedzialności za zwłokę w wypłacie odszkodowania. Pełnomocnik powoda dnia 17 lutego 2011 r. wezwał pozwaną do pełnej likwidacji szkody i wypłaty kwoty 85 548,26 zł tytułem odszkodowania oraz dołączył kosztorys, według którego szkoda wyniosła 93 878,79 zł w budynku mieszkalnym i 39 239,51 zł w budynkach gospodarczych. Pozwana ustaliła wartość szkody na kwotę 61 794,05 zł i po odjęciu wypłaconej dotychczas kwoty odszkodowania w wysokości 47 570,04 zł przyznała powodowi tytułem dopłaty kwotę 14 224,01 zł. Małżonka powoda otrzymała kwotę 99 117,30 zł tytułem zasiłku celowego na pokrycie kosztów związanych z remontem budynku mieszkalnego.

Sąd Okręgowy na podstawie opinii biegłego ustalił wielkość szkody w stosunku do każdego z budynków i po odjęciu kwot wypłaconych przez ubezpieczyciela ustalił wielkość odszkodowania należnego powodowi w kwocie 30 497,25 zł za budynek mieszkalny oraz w kwotach 20 899,81 zł i 31 809,82 zł za budynki gospodarcze. Wskazał, że uwzględnił stopień zużycia budynków od dnia zawarcia umowy do dnia powstania szkody. Podkreślił, że podstawą roszczenia

powoda są art. 68 i 69 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.; dalej: „u.u.o.”). Przyjął, że zgodnie z art. 62 u.u.o. obowiązek ustalenia wysokości należnej składki, a w konsekwencji także ocena stanu technicznego i stopnia zużycia budynków, spoczywa na ubezpieczycielu, który ma możliwość weryfikacji tych danych. Następnie Sąd Okręgowy uznał, że zasiłek celowy, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 930; dalej: „u.p.s.”), nie ma charakteru odszkodowawczego i może zostać przyznany każdemu, kto poniósł straty w wyniku powodzi.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 października 2015 r. oddalił apelację. Przyjął, że ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są prawidłowe, a ustalona wysokość odszkodowania należnego powodowi odpowiada rzeczywistej wysokości szkody i mieści się w granicach sumy ubezpieczenia (art. 13 ust. 3 u.u.o.). Uznał, że przewidziane w art. 68 ust. 1 pkt 1 i 2 u.u.o. tryby likwidacji szkody są uzależnione wyłącznie od tego, czy poszkodowany podejmuje się odbudowy, naprawy lub remontu budynku. Podkreślił, że kosztorys jest jedynie narzędziem umożliwiającym ubezpieczycielowi weryfikowanie wielkości szkody, ostateczna zaś weryfikacja kosztorysu została dokonana w opinii biegłego. Podzielił ocenę Sądu Okręgowego, że wysokość szkody ustala się z uwzględnieniem faktycznego zużycia budynku jedynie w okresie od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody. Zgodził się też z Sądem Okręgowym, że pozwana jako profesjonalistka miała w chwili zawierania umowy możliwość weryfikacji wartości budynków, dlatego kwestionowanie przyjętej w umowie wartości budynków nie jest uzasadnione.

Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny zarzut naruszenia art. 824¹ § 1 k.c. na skutek przyjęcia, że wartość szkody powstałej na skutek powodzi nie powinna być pomniejszona o kwotę w wysokości 99 117,30 zł wypłaconą tytułem zasiłku celowego. Podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że zasiłek celowy, przyznany na podstawie art. 40 u.p.s., nie ma charakteru odszkodowawczego. Wskazał, że

odmienne stanowisko prowadziłoby do tego, iż pośrednim beneficjentem zasiłku celowego, przeznaczonego dla powodzian, byłby ubezpieczyciel.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie jest również uzasadniony podniesiony w apelacji zarzut przedawnienia części roszczenia powoda, oparty na założeniu, że rozszerzenie powództwa przez powoda po wydaniu opinii przez biegłego stanowiło wystąpienie przez powoda z nowym roszczeniem obok dotychczasowego, w związku z czym termin przedawnienia roszczenia zgłoszonego w pozwie i termin przedawnienia roszczenia, z którym strona wystąpiła wskutek rozszerzenia powództwa, są różne. Uznał, że w niniejszej sprawie powód od samego początku dochodził naprawienia całej szkody poniesionej wskutek zalania budynków, w granicach odpowiedzialności pozwanego wynikającej z umowy. Rozszerzenie roszczenia przez powoda w toku postępowania było następstwem weryfikacji kosztorysu i nie zmieniało roszczenia powoda w znaczeniu materialnoprawnym.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 385 i art. 386 § 1 k.p.c., oraz prawa materialnego, mianowicie art. 68 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z ust. 4 w związku z art. 13 ust. 3 u.u.o. oraz art. 824¹ § 1, art. 363 § 2 i art. 819 § 1 i 4 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 68 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 68 ust. 4 w związku z art. 13 ust. 3 u.u.o. sprowadza się to tego, że wysokość szkody w ubezpieczonych budynkach rolniczych powinna być ustalana z uwzględnieniem zarówno faktycznego zużycia objętego ubezpieczeniem budynku istniejącego w dniu rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, jak i faktycznego zużycia tego budynku powstałego w okresie od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody. Zarzut ten polega na nieporozumieniu. Z art. 68 ust. 1 pkt 2 *in fine* wynika, że jeżeli suma ubezpieczenia została ustalona według wartości rzeczywistej, uwzględnia się również faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody. Wykładnia językowa tego przepisu jest oczywista i nie wymaga stosowania innych metod interpretacji, zgodnie z regułą *clara non sunt*

interpretanda. Natomiast twierdzenie pozwanej, że należało uwzględnić również faktyczne zużycie budynku istniejące w dniu rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, jest związane z ustaleniem wartości tego budynku i w konsekwencji sumy ubezpieczenia. Trafnie w związku z tym podkreślił Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że pozwana jako profesjonalistka miała w chwili zawierania umowy możliwość weryfikacji wartości budynków.

Zarzut naruszenia art. 824¹ § 1 k.c. dotyczy jego niewłaściwego zastosowania z tego powodu, że wartość szkody powstałej na skutek powodzi nie może być pomniejszona o kwotę w wysokości 99 117,30 zł wypłaconą małżonce powoda tytułem zasiłku celowego na pokrycie kosztów związanych z remontem budynku mieszkalnego. Należy w związku z tym podkreślić, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 14 września 2016 r., III CZP 35/16 (niepubl.) wyjaśnił, że bezzwrotny zasiłek celowy przyznany na podstawie art. 40 ust. 2 i 3 u.p.s. nie podlega zaliczeniu na poczet świadczenia z umowy obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych od ognia i innych zdarzeń losowych (art. 59 u.u.o.). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela ten pogląd.

Zarzuty naruszenia art. 363 § 2 i art. 819 § 1 i 4 k.c. dotyczą nieuwzględnienia przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie upływu trzyletniego terminu przedawnienia części dochodzonego roszczenia wynikającej z rozszerzenia powództwa po wydaniu opinii przez biegłego sądowego. Zarzut ten został już wcześniej powołany przez pozwaną w apelacji od wyroku Sądu Okręgowego. Sąd Apelacyjny, nie uwzględniając tego zarzutu, trafnie powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 13 grudnia 2012 r., IV CSK 142/12 (niepubl.; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., I CSK 684/09, *Palestra* 2012, nr 7-8, s. 154) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w wypadku rozszerzenia powództwa w toku procesu, rozszerzenie powództwa na nowe roszczenie trzeba odróżnić od zmiany wysokości dochodzonego odszkodowania dokonywanej w ramach roszczenia dochodzonego pierwotnie. Zmiana wysokości cen w toku postępowania i w związku z tym potrzeba ustalenia odszkodowania według cen z daty wyrokowania (art. 363 § 2 k.c.), oczywiście w ramach tej samej podstawy faktycznej żądania, powoduje, że pierwotne wniesienie pozwu powoduje

przerwę biegu przedawnienia co do całości dochodzonej kwoty. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela ten pogląd.

Powołane w skardze zarzuty naruszenia art. 385 i 386 § 1 k.p.c. nie mogą stanowić samodzielnej podstawy kasacyjnej, odnoszą się bowiem do sytuacji, gdy apelacja jest zasadna, co w niniejszej sprawie z przedstawionych wyżej względów nie miało miejsca.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw

r.g.